

WOORD, KLANK & BEELD

BOEK SPIRITUALITEIT

Geloven in God
Maurice Bellet

De Gentse theoloog Peter Schmidt vertaalde een recent en werkje van de bekende Franse theoloog, priester en psycholoog Maurice Bellet, geboren in 1923. „Je zou dit kleine boekje een geloofstestament kunnen noemen”, meent de vertaler. Dat is het ook, want het is de vrucht van een levenlang lezen en nadenken over geloof. Het is geschreven in een heel bijzondere stijl, met zinnen waarover je meermaals kunt nadenken. Het lijkt ook een testament, want nergens zijn er verwijzingen naar auteurs of boeken die de auteur heeft gelezen. Geen namen of citaten.

Maurice Bellet vertrekt van de zin uit het Johannesevangelie „Niemand heeft ooit God gezien” en dat levert een hoogst persoonlijke godsbenadering op, die ervan overtuigd is dat je over God rechtstreeks niets kunt zeggen. God is onbekend. Daarmee stapt Bellet in het spoor van de hele groet mystici uit de christelijke traditie. Geen citaten of namen zeiden we. We vonden er toch, van Moeder Teresa: „Wat ik ervaar is dat God

God niet is, dat Hij niet werkelijk bestaat. Het is een vreselijke beproeving voor mij.”

God als God verdwijnt. Wat rest er? Maurice Bellet: „Het is alsof God te midden van de oceaan van menselijke ellende een eiland was dat toevlucht en beschutting bood. Het eiland is ontploft. In plaats daarvan blijft enkel nog de zee over, kalm of stormachtig, maar waarin het eiland vergeten is.”

Dit is geen makkelijke lectuur, ook al telt het boek slechts enkele tientallen bladzijden. Het biedt uiteindelijk wel een gelovig, maar wel hoogst persoonlijk en eerlijk perspectief, dat God niet gebruikt als stoplap of als middel om tot een eigen identiteit te komen.

Waar het Bellet om gaat, is waarachtig mens-zijn. God wordt mens, zo leert het Johannesevangelie. Bellet kan ook storend overkomen en tegenstrijdigheden opperen. Zo vraagt hij zich openlijk af of we niet beter af zijn zonder religie. „Dat we gewoon beginnen met gewoon menselijk te zijn, zo menselijk als ons gegeven is te zijn.” Onze voorgangers/boekbesprekers zouden zeggen: „Voor gevorderde lezers.” (EDS)

Maurice Bellet (vertaald en ingeleid door Peter Schmidt), *Niemand heeft God ooit gezien*, Davidsfonds, Leuven, 2010, 86 blz., 14,95 euro, ISBN 978 90 5826 692 7.

BOEK GESCHIEDENIS

Multatuli
Dik van der Meulen

Deze maand herdenken alle liefhebbers van de Nederlandse literatuur de 150ste verjaardag (1860) van het verschijnen van Max Havelaar van Multatuli/Eduard Douwes Dekker (1820-1887). Dit hoogtepunt van onze literatuur pende de grote Nederlandse schrijver neer op een schamele zolderkamer in de Brusselse Arenbergstraat. In een onnavolgbare stijl rekent hij af met het kolonialisme in Nederlands-Indië.

„Bij weinig schrijvers bestaat zo'n

hechte eenheid tussen leven en werk als in het geval van Douwes Dekker-Multatuli”, stellen de samenstellers van dit boek, dat geen echte biografie is, maar wel aan de hand van teksten van Multatuli zelf zijn levenspad documenteert.

Het leidt ons niet enkel binnen in de wereld van de schrijver, maar ook in de negentiende eeuw en de burgerlijke samenleving waarin Douwes Dekker zich altijd vreemdeling heeft gevoeld. Het moet oude en jonge lezers aanzetten de meesterwerken van de man nog eens ter hand te nemen. (EDS)

Dik van der Meulen (redactie), *Multatuli. Een zelfportret. Het leven van Eduard Douwes Dekker*, door Multatuli verteld, Bert Bakker, Amsterdam, 2010, 24,95 euro, ISBN 978 90 3513 436 2.

CD KLASSIEK

Fluïtmuziek
Johann Stamitz

Fluïtmuziek werd lang beheerst door de figuur van Jean-Pierre Rampal. Het spel van deze olijke Fransman gaf de

muziek uit de pruikentijd een nieuw elan. Die invloed van de Franse school voelen we nu nog aan in het spel van Robert Aitken. Hoewel de traverso uiteraard mag schitteren, zijn de concerten van Johann Stamitz niet louter versnaperingen, maar werken met diepgang. Het orkest dient niet louter om de solist af en toe op adem te laten komen, maar heeft ook echt een inbreng.

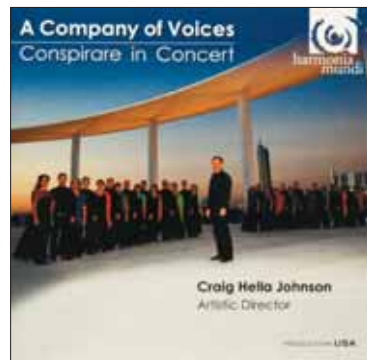
In zo'n geval staat of valt de uitvoering dus met een evenwicht tussen het orkest en de solist op de voorgrond. Aitkens klaarblijkelijke meesterschap, dat de luisteraar talrijke staaltjes van onwaardse virtuositeit oplevert, gaat samen met een stevig orkest uit het Balticum. Mooie muziek dus, zij het misschien dat een uitvoering op oude instrumenten het geheel iets minder rond en wellicht ook iets krokanter had kunnen maken.

Hedendaagse instrumenten produceren immers niet alleen een veel krachtiger geluid, ze zijn ook enorm veel meer geperfectioneerd. Wie Robert Aitken hoort zwieren als een leeuwerik in het zwerk kan zich alleen maar erover verbazen dat achttiende-eeuwse fluitisten als Johann Baptist Wending, voor wie Stamitz deze vier concerten schreef, dat moesten doen op veel primitievere instrumenten.

Johann Stamitz, die ook graag experimenteerde, zou zich zeker geenszins zorgen hebben gemaakt over deze galante vertolking. (JC)

Johann Stamitz, *Flute Concertos*, door Robert Aitken (fluit) en het Saint Christopher Chamber Orchestra onder leiding van Donatus Katkus, Naxos (distributie codex), 8.570150, 7 euro.

CD KLASSIEK

Koormuziek
Ennio Morricone en anderen

Amerikaanse koren kennen we in Vlaanderen niet echt goed. Daarom is de cd met een concert van het koor Conspire uit Austin, Texas, juist zo interessant. Conspire is een steengoed

koor dat al een aantal Grammy Awards in de wacht sleepte onder de leiding van zijn stichter en dirigent Craig Hella Johnson.

Het is een klassiek koor met geschoolde stemmen dat heel wat nieuwe werken brengt, al dan niet in opdracht voor dit koor geschreven. Johnson heeft een aparte benadering tot zijn programma. Veeleer dan een aantal nummers losweg naast elkaar te plaatsen, kiest hij voor een 'collage' waarbij liederen thematisch en qua tonaliteit gegroepeerd worden en vrijwel naadloos in elkaar overvloeien.

Het album *A Company of Voices* bestaat uit een opmerkelijke mengeling van knap gearrangeerde nummers uit de popmuziek (onder meer van Annie Lennox en Dolly Parton) met traditionals en songs van beroemde moderne liedcomponisten zoals Andrew Lloyd Webber, Morten Lauridsen, Sidney Cartner of Samuel Barber.

Buiten het gewone is het ontroerende *Gabriel's Oboe* voor cello en hobo van niemand minder dan Ennio Morricone. Kortom, een bijzonder boeiende en verrassende cd. (JC)

A Company of Voices, door het koor Conspire onder leiding van Craig Hella Johnson, harmonia mundi, HMU 907534, 20,80 euro.

CD KLASSIEK

Mystieke liederen
Piet Swerts

Piet Swerts (Tongeren 1960) viert dit jaar zijn vijftigste verjaardag. Hij kreeg bekendheid nadat hij, reeds in 1987 (hij was toen 27), voor de Koningin Elisabethwedstrijd Rotations, het winnende 'proefwerk', had aangeleverd. Sindsdien zat deze professor muziekanalyse en compositie aan het Lemmensinstituut in Leuven nauwelijks stil. Dat leverde bijvoorbeeld twee symfonieën op naast een grootse Marcuspassie uit 1988 en een opera naar de schandaalroman *Les liaisons dangereuses*.

Nu klopt Swerts alweer aan de deur met het wondermooie orato-

rio *Heilige Seelenlust*. Het is een werk dat hijzelf „op velerlei vlakken ongewoon” noemt. Enerzijds omdat hij teksten uit het Oude Testament (met name uit het Hooglied) verweeft met teksten van de lutherse arts en mysticus Johannes Scheffer (ook bekend als Angelus Silesius) uit Breslau. Deze merkwaardige figuur bekeerde zich omstreeks 1650 tot het rooms-katholicisme en schreef het boekje *Heilige Seelenlust oder Geistliche Hirten-Lieder*. Het zijn tweehonderd intense, gevoelsvolle korte liedteksten, waarin in navolging van het Hooglied het 'Ik' of 'de ziel' innige liefde uitdrukt voor de Heiland.

Een flink deel van deze liederen werd overigens niet alleen door katholieken gemaakt, maar vond ook hun weg in de lutherse zangboeken. Het piëtisme van Silesius klinkt zelfs door in de teksten die Bach verkoos voor zijn *passiearia's* en cantates.

Er is nog een andere reden waarom het werk van Swerts ongewoon te noemen is. Hij maakt volop gebruik van de polyvalente opstellingsmogelijkheden in de concertzaal van het hem zo vertrouwde Lemmensinstituut.

De drie koren, twee orkesten en de beide solisten (zijnde de vlekkeloos zingende sopraan Ann De

Renais en tenor Jan Caals) komen aldus niet enkel perfect tot hun recht, het geeft de componist tegelijk de kans om het verloop van de poëzie op een consequente manier over de stemmen te verdelen. Dat alles leidt ertoe dat dit nieuwe oratorio uitermate aantrekkelijk klinkt, feestelijk zelfs, en een grote toekomst tegemoet gaat zodra de internationale concertwereld het heeft opgepikt. Onze indruk: een prestatie die wellicht ook een nieuwe fase inluidt van het werk van Piet Swerts en die de artistieke prestatie van de studenten van het Lemmensinstituut Leuven onder leiding van Edmond Saveniers, *In Flanders' Fields*, volume 59, Phaedra (verdeling Coda), 92059, 21,15 euro.

Piet Swerts, *Heilige Seelenlust*, door Ann De Renais (sopraan) en Jan Caals (tenor), met de koren en orkesten van het Lemmensinstituut Leuven onder leiding van Edmond Saveniers, *In Flanders' Fields*, volume 59, Phaedra (verdeling Coda), 92059, 21,15 euro.